

Προς: κ. Α. Δαγούμα , Πρόεδρο ΡΑΕ
elecodes-market@rae.gr.

Αθήνα, 22 Ιουλίου 2021

Θέμα: Δημόσια Διαβούλευση της ΡΑΕ επί του σχεδίου εφαρμογής με χρονοδιάγραμμα για την έγκριση μέτρων με σκοπό την εξάλειψη τυχόν ρυθμιστικών στρεβλώσεων ή αδυναμιών αγοράς στο πλαίσιο διαδικασιών κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με το άρθρο 20 του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/943

Κύριε Πρόεδρε,

Έχουμε εκφράσει με πολλαπλές μας επιστολές προς την Αρχή σας τις σοβαρές ενστάσεις μας ως προς την εν γένει στρεβλή λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (χονδρεμπορική αγορά και αγορά προμήθειας), που οφείλεται κύρια στην ολιγοπωλιακή δομή της, γεγονός που τη διαφοροποιεί ως προς τις αντίστοιχες ευνομούμενες ευρωπαϊκές, κύριο χαρακτηριστικό των οποίων είναι η δραστηριοποίηση πολλών παικτών και ο ανταγωνισμός.

Είναι βέβαιο ότι η ανάπτυξη των ΑΠΕ δεν μπορεί να λύσει από μόνη της το έλλειμμα στοιχειώδους ανταγωνισμού τόσο στην χονδρεμπορική αγορά, όσο και στην αγορά προμήθειας μέσω των πράσινων PPAs.

Επιφυλασσόμαστε να καταθέσουμε εκτενώς τις απόψεις μας στο πλαίσιο της διαβούλευσης που θα διενεργήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε σύντομο χρονικό διάστημα. Πιστεύουμε ότι **το σχέδιο εφαρμογής θα πρέπει να κατατεθεί χωρίς άλλη καθυστέρηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ώστε να προχωρήσει η διαδικασία έγκρισης του μηχανισμού στρατηγικής εφεδρείας.**

Είναι προφανές ότι τυχόν απόσυρση όλων των λιγνιτικών μονάδων μέσα στο 2021, θα δημιουργήσει de facto πρόβλημα επάρκειας ισχύος στο σύστημα, ιδιαίτερα στους μήνες αιχμής έως ότου τεθεί σε λειτουργία η νέα υπό κατασκευή μονάδα συνδυασμένου κύκλου ή/και η Πτολεμαΐδα 5.

Συμφωνούμε απόλυτα ότι είναι αδήριτη ανάγκη να εφαρμοστεί άμεσα μηχανισμός στρατηγικής εφεδρείας, στον οποίο θα είναι δυνατή η ισότιμη συμμετοχή της Ζήτησης με όρους που προσιδιάζουν στα τεχνικά χαρακτηριστικά της.

Συμμετοχή της Ζήτησης στις αγορές (DSR)

Η μόνη δυνατότητα συμμετοχής της Ζήτησης στην αγορά είναι μέσω του υφιστάμενου μηχανισμού Διακοψιμότητας, η ισχύς του οποίου λήγει τον Σεπτέμβριο 2021.

Σε πολλαπλά σημεία στο κείμενο γίνεται αναφορά στο ότι καταβάλλεται προσπάθεια να επιτευχθεί η συμμετοχή της Ζήτησης στην αγορά εξισορρόπησης τον Φεβρουάριο του 2022, ενώ στο πλαίσιο της έγκρισης του Σχεδίου Ανάκαμψης οι ελληνικές αρχές δεσμεύτηκαν ότι η συμμετοχή της Ζήτησης στην αγορά εξισορρόπησης θα επιτευχθεί τον Ιούνιο 2022.

Δεν υπάρχει πρόβλεψη για το πότε θα είναι δυνατή η συμμετοχή της Ζήτησης στην αγορά επόμενης ημέρας και στην ενδοημερήσια αγορά με την αιτιολογία ότι δεν υπάρχει μονοσήμαντη μεθοδολογία συμμετοχής της Ζήτησης στις ευρωπαϊκές αγορές,

Θεωρούμε επομένως απαραίτητο στα πλαίσια του σχεδίου εφαρμογής να αναδειχθεί η μη δυνατότητα συμμετοχής της Ζήτησης στην αγορά κατά το χρονικό διάστημα Οκτωβρίου 2021-Σεπτεμβρίου 2022 και να ζητηθεί η παράταση της Διακοψιμότητας για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 6 μηνών.

Αναφορικά με τη συμμετοχή της Ζήτησης στο μηχανισμό επάρκειας ισχύος δεν είναι ξεκάθαρο εάν οι υπηρεσίες που πρέπει να προσφέρει η Ζήτηση θα αφορούν ramp up και ramp down με 8MW/min ως ελάχιστο όριο ή όπως αναφέρεται η υπηρεσία της Ζήτησης θα αφορά μετατόπιση φορτίων από τη ζώνη αιχμής σε άλλες ώρες της ημέρας.

Είναι σαφές ότι οι τεχνικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί η Ζήτηση, ώστε να είναι επιλέξιμη για τη συμμετοχή της στο μηχανισμό επάρκειας ισχύος δεν μπορεί να αφορά σε ramp up/ramp down με 8MW/min ως ελάχιστο όριο, υπηρεσία την οποία προφανώς η Ζήτηση δεν μπορεί να προσφέρει λόγω τεχνικών περιορισμών που αναφέρονται στη διαδικασία παραγωγής. Μία τέτοια επιλογή, όχι μόνο δεν διασφαλίζει την ισότιμη συμμετοχή της Ζήτησης, αλλά ισοδυναμεί με ουσιαστικό αποκλεισμό της.

Αγορά εξισορρόπησης- προτεινόμενα μέτρα

Έχει παρατηρηθεί, ιδιαίτερα σε περιόδους χαμηλής ζήτησης, χωρίς να υπάρχει πρόβλημα re-dispatching ή must run εντολών του ΑΔΜΗΕ, ότι η ανατροπή του αρχικού προγραμματισμού της αγοράς από το χρηματιστήριο οφείλεται σε στρατηγικές αντικρουόμενων προσφορών στην DAM και στην αγορά εξισορρόπησης (ISP) που ακολουθούν κάποιοι παραγωγοί, με αποτέλεσμα φυσικά τον τεράστιο όγκο ενέργειας εξισορρόπησης και συνεπακόλουθα το πολύ υψηλό κόστος της αγοράς εξισορρόπησης.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το 20% των εσόδων των παραγωγών προέρχεται από την αγορά εξισορρόπησης που αντιστοιχεί σε πρόσθετο κόστος στα τιμολόγια 10-12 Ευρώ/Mwh.

Θεωρούμε ότι α) το μέτρο A1 (επισήμανση και εξαίρεση των προσφορών που δεν αφορούν ανάγκες εξισορρόπησης), β) λυθούν τα προβλήματα υπέρτασης που παρατηρούνται στο δίκτυο της Βόρειας Ελλάδας με εγκατάσταση του κατάλληλου εξοπλισμού και γ) το μέτρο A2(δημοπρασίες εφεδρειών στο πλαίσιο της DAM/ portfolio bidding), αποτελούν τα ελάχιστα μέτρα που θα πρέπει να

εφαρμοστούν για να εξορθολογιστεί η λειτουργία της αγοράς εξισορρόπησης. Έως τότε θεωρούμε ότι οποιαδήποτε πρόταση για υιοθέτηση μακροχρόνιου μηχανισμού επάρκειας ισχύος είναι ανεδαφική.

Missing money problem για τις υφιστάμενες μονάδες συνδυασμένου κύκλου

Οι υφιστάμενες μονάδες συνδυασμένου κύκλου στην πλειοψηφία τους έχουν ξεπεράσει τα 10 έτη λειτουργίας, με κάποιες μάλιστα να έχουν συμπληρώσει 15-20 έτη λειτουργίας. Οι μονάδες αυτές έχουν σχεδόν αποσβεστεί στην πλειοψηφία τους.

Στο πρόσφατο παρελθόν έχουν τύχει αποζημίωσης μέσω πολλαπλών μηχανισμών, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους ήταν προσωρινοί, με πιο πρόσφατο τον μηχανισμό αποζημίωσης ευελιξίας, του οποίου η ισχύς ουσιαστικά έπαυσε με τη λειτουργία της αγοράς εξισορρόπησης, μια και είχε προβλεφθεί ο συμψηφισμός της αποζημίωσης με τα έσοδα από την αγορά εξισορρόπησης.

Τα έσοδα των μονάδων CCGT από την αγορά εξισορρόπησης τους πρώτους 6 μήνες λειτουργίας της αγοράς αποτελούν το 20% των συνολικών τους εσόδων, ποσοστό που δεν συναντάται στις υπόλοιπες ανταγωνιστικές ευρωπαϊκές αγορές. Υπενθυμίζουμε μάλιστα ότι κατά το ως άνω χρονικό διάστημα καταγράφηκαν «αδόκητα κέρδη» στην αγορά εξισορρόπησης.

Η επίκληση των στοιχείων των εσόδων των παραγωγών τους πρώτους 6 μήνες λειτουργίας της αγοράς (Νοε- Απρ) δεν μπορεί να στηρίξει το επιχειρήμα ότι οι μονάδες CCGT, **στην πλειοψηφία τους αποσβεσμένες**, ζημιώνονται, καθώς δεν μπορούν να καλύψουν τα σταθερά τους έξοδα, όταν μάλιστα στα σταθερά τους έξοδα **συμπεριλαμβάνονται αυθαίρετα αποδόσεις κεφαλαίου**.

Μεσοσταθμική Τιμή Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας στο Διασυνδεδεμένο Σύστημα - ΕΤΟΣ 2021

ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΑΓΟΡΑ ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΚΑΙ ΕΝΔΟΗΜΕΡΗΣΙΑ ΑΓΟΡΑ (€/MWh)	ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ (€/MWh)	ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΕΩΝ (€/MWh)	ΣΥΝΟΛΟ (€/MWh)	ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ (MWh)
202101	55,612	0,836	7,663	64,111	4.357.097
202102	50,878	0,320	11,451	62,649	3.921.233
202103	58,621	1,179	9,425	69,225	4.120.223
202104	64,063	1,866	8,039	73,968	3.707.964
202105	63,358	1,804	11,191	76,352	3.666.852
202106	86,798	0,903	10,839	98,540	4.147.492
202107					
202108					
202109					
202110					
202111					
202112					
ΕΤΟΣ 2021	63,259	1,130	9,737	74,126	23.920.861

Τέτοιοι υπολογισμοί αυτοδιαψεύδονται από την εξέλιξη των τιμών στην αγορά μετά τον Απρίλιο, όπου οι λιγνιτικές μονάδες εντάσσονται στην αγορά με προσφορές που καλύπτουν το πραγματικό

τους μεταβλητό κόστος, σε αντίθεση με τους πρώτους μήνες που η λειτουργία τους ήταν υποχρεωτική για να καλύψουν ανάγκες τηλεθέρμανσης και εντάσσονταν με διμερή συμβόλαια.

Θα ήταν ορθότερο να εξετάζουμε τα συνολικά τους κέρδη ως παραγωγών και προμηθευτών τα επόμενα έτη, εάν μάλιστα συνυπολογίσουμε και τη δραστηριότητα τους ως παραγωγών ΑΠΕ, δραστηριότητα που τους δίνει πρόσθετο πλεονέκτημα για σύναψη εσωτερικών ή/και ενδο-ομιλικών πράσινων PPAs με προφανή κέρδη.

Συμπερασματικά όχι μόνο δεν υπάρχει λειτουργία επί ζημιά των CCGTs στα επόμενα έτη, ελλείψει ανταγωνισμού, αλλά οι μονάδες αυτές έχουν εξασφαλισμένα κέρδη από την αγορά εξισορρόπησης, όπου έχουν αποδεδειγμένα market power την οποία και ασκούν.

Επιλεκτικά υποβαθμίζεται η προτεινόμενη εφαρμογή του μηχανισμού scarcity pricing function, ο οποίος διασφαλίζει για τα CCGTs επιπλέον έσοδα σε περιόδους έλλειψης ισχύος, συνθήκη η οποία μετά την αποχώρηση των λιγνιτικών μονάδων θα είναι συχνή.

Περιορισμός των διμερών συμβολαίων στο 20% επί των συνολικών πωλήσεων κάθε προμηθευτή. Πράσινα PPAs

Έχουμε ήδη εκφράσει επίσημα την αντίθεση μας στον υφιστάμενο περιορισμό που έχει τεθεί στους καθετοποιημένους προμηθευτές, ως μεταβατική διάταξη, στη δυνατότητα σύναψης διμερών συμβολαίων πέραν του 20% επί των πωλήσεων τους.

Ως αιτιολογία προβάλλεται, η ανάγκη διασφάλισης ικανής ρευστότητας και αποτρέπεται η δυνατότητα τεχνητής μείωσης των τιμών στην DAM από οποιονδήποτε δεσπίζοντα παίκτη.

Η ρύθμιση αυτή αποτελεί σοβαρή στρέβλωση και συνιστά επιλεκτικό μέτρο προς όφελος των υποτιθέμενων πλέον «μικρών» παραγωγών και έχει ως αποτέλεσμα μη ανταγωνιστικές τιμές σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές αγορές για τους μεγάλους βιομηχανικούς καταναλωτές.

Δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε ότι στο πλαίσιο ενός σχεδίου εφαρμογής των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων στην αγορά το κείμενο να υπερασπίζεται με τόση θέρμη τη διατήρηση του μέτρου αυτού.

Δεν συμφωνούμε με τη θέση που εκφράζεται, ότι επειδή η **συμμετοχή στην προθεσμιακή αγορά είναι προαιρετική**, δεν υπάρχει λόγος η πολιτεία να παρέμβει και να πάρει μέτρα από τη στιγμή που υπάρχει ρευστότητα στις άλλες αγορές για να αυξηθεί η ρευστότητα και στην προθεσμιακή αγορά,.

Είναι προφανές, ότι οι, κατά τα άλλα ζημιογόνες κατά τη μελέτη, μονάδες CCGT, δεν επιθυμούν να συνάψουν διμερή συμβόλαια με τρίτους προμηθευτές αφενός επειδή έχουν διασφαλισμένη τη λειτουργία τους, ελλείψει ανταγωνισμού, είτε στην DAM, είτε στην αγορά εξισορρόπησης με

ικανοποιητικά έσοδα, αφετέρου επειδή δεν θέλουν να βοηθήσουν τους ανταγωνιστές τους στην προμήθεια να αντισταθμίσουν τον κίνδυνο έκθεσης τους στην αγορά. Κρατούν το πλεονέκτημα της εσωτερικής δυνατότητας hedging της δικής τους εταιρείας με την παραγωγή τους με μηδέν κόστος για τον εαυτό τους!

Αντίθετα με ότι συμβαίνει σε όλη την υπόλοιπη Ευρώπη, όπου οι παραγωγοί συνάπτουν μακροχρόνιες συμβάσεις με φυσική παράδοση π.χ με ρήτρα φ.α, ώστε να εξασφαλίζουν τη λειτουργία των μονάδων τους (portfolio).

Το γεγονός ότι πολλοί προμηθευτές, όπως αναφέρεται, αναγκάζονται να προσφύγουν στο EEX για να αντισταθμίσουν τον κίνδυνο έκθεσης τους στην αγορά μέσω ακριβών προϊόντων, που μικρή συσχέτιση έχουν με την ελληνική αγορά, **αποτελεί τρανή απόδειξη της ανάγκης ρυθμιστικής παρέμβασης σε μια αγορά όπου οι καθετοποιημένοι παίκτες ασκούν τη δύναμη που έχουν εις βάρος τελικά των καταναλωτών** και επιβεβαιώνουν τις ενστάσεις μας για συμπεριφορές ολιγοπωλίου.

Υποστηρίζεται στο κείμενο ότι η αναγκαία ρευστότητα στην προθεσμιακή αγορά θα επιτευχθεί μετά από 2-3 έτη μέσω της αναμενομένης υπερπροσφοράς **μακροχρόνιων συμβολαίων πράσινης ενέργειας** από μικρούς παραγωγούς ΑΠΕ, ξεχνώντας την ανάγκη για προθεσμιακά προϊόντα σταθερού φορτίου.

Διατηρούμε επίσης την επιφύλαξη μας εάν αυτή η ρευστότητα θα είναι προσβάσιμη σε όλους τους μεγάλους καταναλωτές, και δεν εξαντληθεί τόσο μέσω εσωτερικών συμβάσεων όσο και συμβάσεων με τους μεγάλους καθετοποιημένους παίκτες της αγοράς.

Μένει να αποδειχθεί στην πράξη εάν η προτεινόμενη λειτουργία πλατφόρμας (multi buyer- multi seller) θα διευκολύνει τη σύναψη των PPAs με βιομηχανίες έντασης ενέργειας, μέσω και των εγγυήσεων για την αντιστάθμιση του κινδύνου των μακροχρόνιων PPAs που προβλέπονται στον εν λόγω μηχανισμό.

Σε κάθε περίπτωση, διατηρούμε την επιφύλαξη μας για την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της προτεινόμενης πλατφόρμας στην κατεύθυνση μείωσης των τιμών ενέργειας για τους μεγάλους καταναλωτές και επιμένουμε στην ανάγκη ρυθμιστικής παρέμβασης που να διασφαλίζει ικανή ρευστότητα για σύναψη διμερών συμβολαίων με φυσική παράδοση π.χ με ρήτρα φ.α, ήτοι προϊόντων για ικανοποίηση φορτίου βάσης.

Μακροχρόνιος μηχανισμός επάρκειας ισχύος

Παραθέτουμε τα παρακάτω σημεία παράγραφοι (23), (24) και (45) του Κανονισμού 943/2019 :

(23) While decarbonisation of the electricity sector, with energy from renewable sources becoming a major part of the market, is one of the goals of the Energy Union, it is crucial that the market

removes existing barriers to cross-border trade and encourages investments into supporting infrastructure, for example, more flexible generation, interconnection, demand response and energy storage. To support this shift to variable and distributed generation, and to ensure that energy market principles are the basis for the Union's electricity markets of the future, a renewed focus on short-term markets and scarcity pricing is essential.

*(24) Short-term markets improve liquidity and competition by enabling more resources to participate fully in the market, especially those resources that are more flexible. **Effective scarcity pricing will encourage market participants to react to market signals and to be available when the market most needs them and ensures that they can recover their costs in the wholesale market.** It is therefore critical to ensure that administrative and implicit price caps are removed in order to allow for scarcity pricing. **When fully embedded in the market structure, short-term markets and scarcity pricing contribute to the removal of other market distortive measures, such as capacity mechanisms, in order to ensure security of supply.** At the same time, scarcity pricing without price caps on the wholesale market should not jeopardize the possibility of offering reliable and stable prices to final customers, in particular household customers, small and medium-sized enterprises (SMEs) and industrial customers.*

(45) Before introducing capacity mechanisms, Member States should assess the regulatory distortions contributing to the related resource adequacy concern. Member States should be required to adopt measures to eliminate the identified distortions, and should adopt a timeline for their implementation. Capacity mechanisms should only be introduced to address the adequacy problems that cannot be solved through the removal of such distortions.

Σημειώνουμε ότι στο κείμενο υποβαθμίζεται η συμβολή του μηχανισμού scarcity pricing στην κατάργηση των μηχανισμών επάρκειας ισχύος, οι οποίοι -ως γνωστόν- στρεβλώνουν τη λειτουργία της αγοράς. Θα ήταν χρήσιμο να συμπληρωθεί το κείμενο με παραδείγματα από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές αγορές.

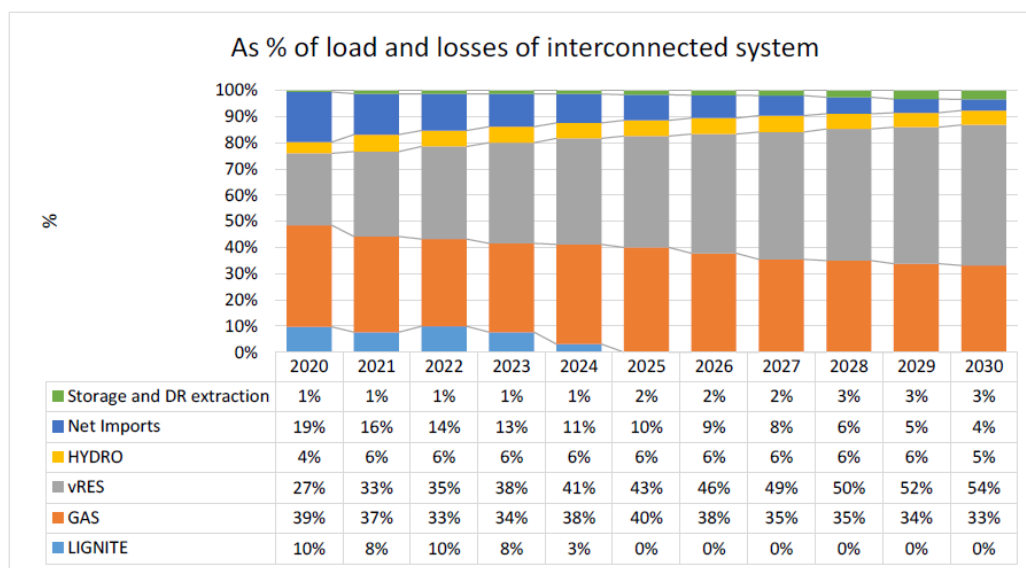
Αποτελεί παράδοξο το γεγονός ότι η επενδυτική απόφαση για νέες μονάδες CCGT συνδέεται με την έγκριση μακροχρόνιου μηχανισμού επάρκειας ισχύος, ο οποίος απευθύνεται κύρια στις μονάδες CCGT, υφιστάμενες και νέες, καθώς τίθεται ως προϋπόθεση η δυνατότητα ramp up και ramp down με ελάχιστο ρυθμό τα 8MW/min.

Ο προτεινόμενος μηχανισμός θα πρέπει να είναι τεχνολογικά ουδέτερος και να διασφαλίζει, στην πράξη, την ισότιμη συμμετοχή της Ζήτησης, των ΦΟΣΕ ΑΠΕ ή/και της αποθήκευσης.

Η τεκμηρίωση της αναγκαιότητας του εν λόγω μηχανισμού εξαντλείται στη θεωρητική ανάλυση της λειτουργίας της αγοράς μετά από 7-10 έτη, όταν θα έχει επιτευχθεί σημαντική διείσδυση των ΑΠΕ, αγνοώντας τη σημαντική αύξηση της κατανάλωσης λόγω της απανθρακοποίησης της οικονομίας μέσω του electrification, αλλά και της αναμενόμενης σημαντικής μείωσης των εισαγωγών.

Από το παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε ότι το % του φ.α στο μείγμα το 2030 θα είναι 33% σε σύγκριση με 37% το 2021, το οποίο καταλήγει στις ίδια απόλυτα επίπεδα παραγωγής από μονάδες φ.α, εάν λάβουμε υπόψη την αύξηση του φορτίου.

Figure 3: Indicative projection of power generation mix in the interconnected system, according to the NECP

Source: Calculations based on NECP figures, to be revised by the forthcoming capacity adequacy study of IPTO

Επομένως καθώς δεν αναμένεται μείωση της παραγωγής από μονάδες φ.α με ορίζοντα το 2030 δεν προκύπτει απαραίτητα μείωση των εσόδων τους ούτε στην DAM, όπου η τιμή αποζημίωσης θα ορίζεται από την οριακή μονάδα, ήτοι τα CCGT, ούτε όμως και στην αγορά εξισορρόπησης, όπου τα CCGTs εξακολουθούν να έχουν τον πρωτεύοντα ρόλο.

Συμπερασματικά, η παρούσα μελέτη υποβαθμίζει τη σημασία των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων της αγοράς και περιορίζεται σε απαρίθμησή τους χωρίς να θέτει δεσμευτικά χρονοδιαγράμματα. Σε αντίθεση με τις αναπτυγμένες αγορές στην Κεντρική Ευρώπη, δεν αναδεικνύει κατά προτεραιότητα τη συμμετοχή της Ζήτησης, κατά το παράδειγμα των ευρωπαϊκών χωρών με ανεπτυγμένες αγορές ηλεκτρικής ενέργειας.

Γενικά, παραμένει εγκλωβισμένη σε παρωχημένες λύσεις, με εξαίρεση την ανάγκη έγκρισης μηχανισμού στρατηγικής εφεδρείας.

Με εκτίμηση,
 Αντώνιος Κοντολέων
 Πρόεδρος Δ.Σ.